

Arrels negades

L'abandó d'un poble i la pèrdua de les seves arrels no és fàcil d'acceptar. I més en el cas de Susqueda, on més de dos-cents veïns no van tenir l'opció de poder seguir compartint la seva vida en un nucli comú. Alguns ho recorden amb nostàlgia, per les cases familiars que van haver d'abandonar, per les feines que van perdre i pels canvis que els va comportar. Diversos testimonis mantenen que les indemnitzacions haurien hagut de ser més elevades per fer front al trasbals d'haver de marxar del poble.

Text > **MÒNICA CABRUJA**, periodista

Els pantans han sacsejat poblacions, però l'aigua no ha esborrat els records dels que hi han viscut. Segueixen ben vius i en alguns dels veïns encara perdura la nostàlgia d'unes arrels que no s'han pogut recuperar. Montserrat Quer Parramon, de vuitanta-cinc anys, dona de qui va ser el darrer alcalde de Susqueda mentre es construïa la presa,

Joan Turon, afirma que va plorar molt pel dolor de saber que perdia el seu poble. «Hi ha gent que ho va acceptar millor que altra. En el meu cas, ho vaig viure amb molta pena», explica. Va néixer a Susqueda i vivia a prop de l'església amb els seus pares. El seu marit era enginyer tècnic i treballava a Girona, a més de fer d'alcalde. «Quan van avisar que havíem de marxar, vam comprar

un pis a Girona, però encara no estava acabat quan va ser l'hora d'abandonar Susqueda. Els meus pares van anar a viure al Maresme, al poble dels seus consogres, concretament a Palafolls», recorda. «Els es varen poder fer una casa, però molta gent va haver d'anar de lloguer, ja que les indemnitzacions eren poca cosa i la gent s'havia d'espavilar com podia», manté.

>> *Josep Parramon Busquets, Florenci Parramon Busquets, Àngela Feixas Quer, Josep Melian Parramon, Montserrat Quer Parramon, Maria Melian Feixas i Marina Turon Quer, reunits al pantà de Susqueda. (Autoria: MARTÍ ARTALEJO)*

Montserrat Quer i Joan Turon van tenir tres fills. La gran, Marina Turon, de seixanta-tres anys, afirma que guarda molt bons records del temps que va viure a Susqueda. En el seu cas, recorda que van marxar quan ella tenia deu anys i que estar al poble li agradava. La majoria de les feines que feien els habitants se centraven al voltant del bosc, el camp i els comerços que hi havia. La seva família tenia una botiga de queviures i el seu avi era negociant de fusta, carbó i «pipes» (soques de bruc). A casa seva hi vivien els traginers que feien el transport de carbó amb els matxos. «Algún cop havia anat a bosc, amb ells i el meu avi, on hi havia els carboners que feien les piles de carbó i vivien en barraques», diu.

Josep Melian Parramon, de vuitanta-sis anys i cosí de Montserrat Quer, era un dels veïns que treballava a bosc, en la part de la fusta i el carbó. «Molta gent feia feines al bosc i al camp i teníem bestiar. Recordo que caminàvem fins a tres hores per anar al mercat d'Amer», explica. També incideix en el tema de les indemnitzacions. «Vam lluitar molt perquè fossin més elevades, però era picar ferro fred», assegura. Josep Melian guarda mals records de la construcció, amb les esllavissades que hi havia a la carretera i les dificultats que va causar als veïns. Abans de la construcció del pantà, entre el 1963 i el 1968, van haver d'eixamplar la carretera del Pasteral a Susqueda, i això també va provocar dificultats als veïns.

La dona de Josep Melian, Àngela Feixas Quer, de vuitanta-tres anys, vivia a pagès i era modista. Va néixer a

«Vam lluitar molt perquè les indemnitzacions fossin més elevades, però era picar ferro fred»

la casa de pagès de Rocasalva, una de les més grans del poble. «Hi vivíem bé, a Susqueda. Quan el poble va quedar inundat ens va causar molta tristesa. La meva família eren masovers i els pares no van cobrar res quan van marxar. El meu avi sí que tenia una casa pròpia, però va rebre pocs diners», diu. Josep Melian i Àngela Feixas van anar a viure a Anglès, i la seva filla, Maria Melian, de seixanta anys, ja va néixer en aquest municipi, igual que la seva germana. Afirma que per la seva família va ser trist haver d'abandonar Susqueda. A casa seva, a Anglès, hi guarda un munt de fotografies de la vida al poble, que reconeix que potser tenen idealitzat, però pensa que el pitjor de tot és la dispersió que van patir els seus habitants. «S'han fet reunions de veïns i la gent se n'alegra molt, quan es retroba», comenta.

Paula Muntada, de setanta-nou anys, és del Coll, i tot i que no va néixer a Susqueda, hi anava sovint i una germana seva s'hi va casar. «Quan va començar l'obra vàrem marxar amb el seu marit cap a Anglès a viure-hi. L'alcaldeessa ac-

>> L'Àngel i la Concepció, de Sau.
(Autoria: IVET FONT)

tual de Susqueda, Eva Viñolas, està casada amb el meu nebot i viuen al Coll», explica.

Els habitants de Susqueda es van traslladar, la majoria a altres municipis de les comarques de la Selva i Osona i, alguns, a altres comarques. Segons el llibre *Susqueda*, de la col·lecció «Quaderns de la Revista de Girona», editat per la Diputació de Girona i "la Caixa", l'any 1965 hi havia 220 habitants al poble, 209 dels quals hi residien.

L'any 1965 hi havia 220 habitants al poble, 209 dels quals hi residien

Records guardats

Amb motiu del cinquantè aniversari de la construcció del pantà, l'Ajuntament de Susqueda i la Diputació de Girona n'han volgut recollir en un documental tota la història, amb anècdotes i testimonis. Els veïns asseguren que en guarden molt bon record, del poble. Moltes cases no tenien llum ni telèfon ni comoditats, però els que hi vivien hi estaven bé i s'estimaven el poble. Recorden que als anys vint hi havia una orquestra, la Principal de Susqueda, i que els diu-

>> Paula Muntada i Àngela Feixas.
(Autoria: MÓNICA CABRUJA)

menges es feia ball. Als barris del Ramadal i l'Església era on es concentrava més població. Els nois jugaven a futbol a la Unió Esportiva de Susqueda i hi havia una escola al barri de l'Església. No tenien gaire res, però molts ho tenien tot, si més no, pràcticament tot el que es necessitava. El documental, realitzat per Zeba Produccions i dirigit per Sergi Guix, constata que els veïns van marxar amb tristesa. «Tothom té dret a tenir arrels i que te les arrenquin per obligació fa mal», lamenta un dels testimonis.

També s'ha presentat recentment un llibre, *Records de Susqueda abans de la presa*, de Pere Masó i Panella, en què es recullen les vivències de veïns que hi van viure i en què s'explica, per exemple, que bona part del mobiliari de les cases era fet per un fuster del poble i que es formaven moltes parelles, amb molts casaments de joves del mateix poble. Al voltant de l'any 1935 es va aconseguir fer l'equip de futbol i mentre els nois jugaven o s'estaven al cafè,

les noies feien costura. En el llibre també es pot llegir la història de la *Gallusa*, una senyora del poble que quan aquest ja estava pràcticament negat ella encara no en volia marxar. Va anar a viure a una barraca de la constructora de la presa i, finalment, es va traslladar a Amer.

Algunes persones potser se'n van alegrar, de marxar de Susqueda, però per a moltes va ser un trasbals. Els records no s'esborren i encara es fan trobades de veïns, que tenen com a nexa comú els anys que van viure en aquesta població desapareguda sota l'aigua.

En el cas de Sau, Àngel Font Jofré, de seixanta-sis anys, no va tenir una experiència traumàtica amb relació a la construcció. «Les obres es van allargar del 1943 al 1963 i els abandonaments per part dels veïns van ser progressius. La meua família tenia un negoci d'ultramarins i un bar, i part de la nostra finca va quedar fora. El meu pare va obrir l'hotel restaurant La Riba», explica Font. Ell ha continuat el negoci i, tot

i que destaca que la desaparició d'un poble es viu amb nostàlgia per part de molts veïns, en el cas de la seva família es va aprofitar l'oportunitat de canvi per impulsar l'hotel restaurant. Àngel Font remarca també el tema de les indemnitzacions com un problema, ja que en alguns casos va costar cobrar-les.

Preparats per marxar de Darnius

Pel que fa a Darnius Boadella, en el moment de la construcció hi havia alguns

Encara es fan trobades de veïns, que tenen el nexa comú d'haver viscut en la població desapareguda sota l'aigua

>> *Mas l'Oliveta, a Darnius.* (Font: PERE PERXÉS)

Als anys vint hi havia una orquestra, la Principal de Susqueda, i els diumenges es feia ball

masos i negocis aïllats. A les terres que van quedar inundades hi vivien unes quaranta-cinc persones, tots arrendataris. Mercè Gibrat és filla d'un matrimoni que hi va viure. Ella va marxar d'allà quan tenia tres anys i no en té records, però pot dir en nom dels pares que no els hi va suposar cap trauma, perquè eren arrendataris d'un mas on havien viscut tres generacions de la família. «Els pares van decidir marxar i anar a viure a Darnius, però tot es va fer amb normalitat», explica. L'embassament va inundar una vall que acollia un petit microcosmos ramader i agrícola, encerclat per un entorn forestal. Les vinyes i les oliveres s'alternaven amb els conreus farratgers, els cereals i alguna plantació d'arbres de ribera. L'obra hidràulica va generar reticències pel que molts veien com un «paradís perdut», però també noves expectatives econòmiques.

Tenien dret a una petita indemnització (molt menor que la dels propietaris) i estaven preparats per marxar des de feia temps. La majoria s'havien espavilat per comprar una casa al poble i tenir un lloc per anar quan l'embassament fos una realitat. Aquest va ser el cas de Carme Caball, del Mas Can Lluís. Tot i tenir clar el que passaria, a la família de Carme Caball els va costar de marxar: «Érem masovers. Jo havia nascut en aquella casa, hi havia pujat amb set germans, hi teníem molts de records i vam esperar ben bé al final, tan al final que el pantà ja anava pujant i vam haver de fer tot el trasllat en cosa de vuit o deu dies», explica. «I el dia que vam marxar vam haver d'anar a fer una volta per un altre pont perquè el pont pel qual passàvem sempre ja estava cobert d'aigua. Va ser una peripècia», afegeix.

El mateix va passar al veí Mas Corbet. Àngel Callís, que hi vivia amb la seva família i que llavors tenia divuit anys, recorda que ells també s'hi van estar fins a darrera hora. «No ens pagaven el que ens havien de pagar i vam esperar molt, tant, que al final l'aigua va anar pujant i vam veure que havíem de marxar». El Mas Corbet no va desaparèixer, perquè estava situat en una cota més alta, però sí que va perdre les terres de sota de l'embassament. «Al veïnat de l'Arnera tothom tenia un pla B», explica. «No va ser traumàtic, perquè mentalment estàvem tots preparats, i quan va ser hora, va ser hora», sentència.

>> Un grup de persones en un mas de Susqueda. (Font: ÀNGELA FEIXAS QUER)

>> Joan Turon i Montserrat Quer Parramon davant l'església de Susqueda, on es van casar. (Font: ÀNGELA FEIXAS QUER)

>> Nens de Sant Romà de Sau. Àngel Font, a primera fila, du jaqueta i un mocador blanc. (Font: AJUNTAMENT DE VILANOVA DE SAU)

>> Cosidores de Susqueda. A baix a la dreta, Àngela Feixas Quer. (Font: ÀNGELA FEIXAS QUER)